

Vadvizeken

Tiszta és száraz a tarjáni 3. számú bölcsőde udvara, hasonlóképpen a szomszédos 5-ös számú óvodáé. Nincs abban semmi rendkívüli, ha a kisgyermekek önfelédten játszhatnak a szabadban, amikor végre simogatóak a napsugarak. Néhány hete azonban csak papírhajót lehetett volna úsztatni a két gyermekintézmény udvarán. A vízvezetékcsövek szivárgása okozta, hogy csaknem két hónapon át töcsa terebélyesedett az óvoda és bölcsőde előtt.

— Kivinnénk az udvarra a gyerekeket — mondta akkor Herczegné Sikul Anna, a bölcsőde vezetője. — De egyszerre csak egy kisebb csoportot tudunk sétáltatni az udvar szárazon maradt részén.

— Nem először „önt el” a víz bennünket — folytatta Kohán Pálné vezető óvónő. — A szerelőket legutóbb azt ígérték, hogy márciusban kijönnek. A töcsa miatt nem tudnak a gyerekek játszani abban a mikrobusz-karosszé-riában sem, amit a Volán szocialista brigádjaiktól kaptak ajándékba.

Bolvári Józsefné, a bölcsődek igazgatóságának gazdasági vezetője tudott a vízszivárgásról.

— A vízvezeték-hálózatra még érvényes a garancia, a javítástól nem is zárkóztam el a DÉLÉP. Azt mondták, az egész csőrendszert ki kell cserélni, mert olyan a talaj, hogy a vas korrodál. Talvaly előtt társadalmi munkában már kicserélték egy szakaszon a csövet. Az idén arra hívtak, hogy más bölcsődékből is szükség van a karbantartórészleg munkájára.

A bölcsőde és az óvoda ugyanazon épület két oldalán nyílik. A Szegedi Beruházási Vállalatnál is úgy tudják, hogy az egész létesítmény vízvezeték-hálózatát ki fogják cserélni. Hogy hol és hogyan, arra csak a DÉLÉP-nél tudnak felvilágosítást adni — tájékoztatnak.

Heim János, a Délmagyarországi Magas- és Mélyépítő Vállalat gazdasági igazgatója elhasználódott csődarabot mutat.

— Annnyira tönkrement a vízvezeték, hogy műanyagcsövekre kell kicseréltetni. Nekünk szükségünk van a jó kapcsolatokra. Az egyik CSOMÉPSZÖV-vel már megkötöttük a szerződést.

— Miért kellett hetekig

„Kis víz”, békaporonty, kisgyerek — no, de együtt, a bölcsőde udvarán?

várni, hogy lépjenek az ügyben?

— Mit mondanak? Isten malmait lassan őrölnék. A bölcsődében és az óvodában közben is tudták fogadni a gyerekeket.

— Talán azok tévedtek, akik fémcövekből tervezték a vízvezeték-hálózatot?

— Nem hibáztatom a tervezőket sem.

Joszt György, a Csongrád megyei Építő és Szolgáltató Szövetkezet előkészítő részlegének dolgozója elmondta, hogy csak a bölcsődei vízvezetékcső javítását vállalták.

— A jószándék megvan bennünk, de sajnos, nincs betontörőgépünk. A DÉLÉP-től kértünk. Megígérték, hogy küldenek Szentestől. Addig várunk, mást nem tehetünk. Voltunk te-repszemlén is.

— A bölcsődében?

— Igen, ott.

— Pedig azt mondták, senki sem járt náluk a szövetkezetből.

— Biztosan tévednek. Mi kint voltunk.

Azután kiderült, hogy nem is a bölcsőde, hanem az óvoda udvarán „szemlézték”. Bár ott is ugyanazt láthatták: békanyállal borított töcsát, úszkáló ebiha-lakkal.

Bolvári Józsefné hangja reszket, mikor közli:

— Felhívtak a CSOMÉPSZÖV-től. Azt mondták, hogy nem kellett volna újságíró beleavatni a dologba. Arra is utaltak, hogy könnyen visszamondhatják a szerződést. Akkor boldogulhatunk, ahogy tudunk. Nekünk szükségünk van a jó kapcsolatokra. Az egyik csecsemőotthonban dolgoztunk a CSOMÉPSZÖV-vel. Másutt is bármikor elro-

romolhat valami, és nem mindegy, hogy mikorra javítják ki a hibát. Nem biztos, hogy jól tesz vele, ha ezt az esetet megírja...

Hetek múlva egy fiatal apuka, aki a tarjáni 3-as bölcsődébe hordja a kisgyermekét, panaszkodott.

— Az udvarban áll a víz.

— Már nem — mondtam.

— A DÉLÉP munkásai kijavították a hibát. Először úgy volt, hogy a CSOMÉPSZÖV cseréli ki a rossz vízvezetékcsövet...

— Ideje volt már, hogy tegyenek valamit.

A DÉLÉP karbantartói valóban nem siettek megjavítani a szivárgó csöveket. Lehet, hogy februárban, márciusban és április elején fontosabb dolog is akadt a vállalatnál, esetleg nagyobb érték forgott kockán, s ott volt sürgős beavatkozás. Csak hogy a végén kiderült: a bölcsődében és az óvodában néhány munkás is el tudta végezni a szükséges javítást. Miért nem lehetett ennyi embert korábban nélkülözni? A vállalatnál is tudták, hogy több tarjáni bölcsőde és óvoda vízvezeték-rendszere rászorul a cserére. Ilyenkor alapvető dolog felkészülni arra, hogy a „beteg” csőhálózatokat esetleg „elsősegélyben” kell részesíteni. Sajnos, máshol sem ritka, hogy késlekednek a javítások. A panaszosok Canossa-járásuk végén kénytelenek a tévétől, a rádiótól és az újságoktól kérni segítséget. A vállalatok pedig, amelyeket mulasztás terhel, megkérdőjelezik: ugyan miért kell az ilyet ugyancsak verni? Csakugyan, miért? Nem lehetne idejében kijavítani a hibát?

Jámbor Ernő

A kecskeméti Forrás antológiája

A tíz év során megjelent csaknem száz folyóiratszám mintegy háromszáz oldalnyi gyűjteménye ez a kitűnően szerkesztett antológia. A Forrásban is rendszeresen publikáló Simonyi Imre egyik epigrammatikus kérdése —: Mekkora is az a mennyiség, amennyi átcsap abba a bizonyos minőségbe? — kapott ezúttal példának is érvényes választ. Az írók egykori olvasata után ez a mostani újraolvasás sürített és egyszerre idézi mind ama értéket és lenyeget, ami máron évtizede a Forrás sajátja irodalmi életünkben.

„Egyik legfőbb bábja volt az irodalmi szociográfia újjászületésének, és az első egyikeként fordította figyelmét a szomszédos országok magyar és nemzeti irodalmára, kultúrájára, a magyar és a szomszédos népek hagyományaira. Ha ma irodalmunk színesebb, ha skálája szélesebb, ha jobban ismerjük a társadalmi valóságot, ha tisztábban látjuk azokat a kölcsönhatásokat, amelyek szomszédainkkal bennünket összefűznek, ha jobban tájékozódunk hagyományaink között, s ha mindebben a további gazdagodás, a továbblépés sürgető igénye él bennünk — abban része van a Forrás munkájának is.” — állapítja meg az antológia előszavában Pozsgay Imre kulturális miniszter, aki maga is egyike volt azoknak, akik ösztönzőleg támogatták, segítették egy „a konfliktusok sűrűjét forraló frontvidék” valóságának mind teljesebb megközelítését feladatult vállaló irodalmi, szociográfiai műhely kialakulását, megteremtését és nagykorúsodását.

E folyamat főbb állomásai és eredményei — Hatvani Dániel és Székér Endre kiváló szerkesztői, valamint Ilia Mihály lektori munkájának köszönhetően — jól „visszaolvashatók” az antológiából. Csak a szociográfiai vonalnál maradvá, imponáló az a téma- és tartalomgazdagság, ami az írásokat jellemzi: Szőlő és gyümölcs a Homokhátságon, Tanyák a Pacsirta-dűlőben, Házikolbász vagy piros zokni, Jász-szentlászlói tizenévesek, Képesítés nélkül, Lakóhelyek, melyekbe hálai jár a lélek, Fojtogatás és emberkép, Vádirat az abortusz ellen, Jegyzetek a mai filiszterségről, Életünk morális minősége, Szesztemerek, Szekták a Duna-Tisza közén, Matkópusztai mozaikok, Putrilakók, Kecskemét, mint nagyváros, Bormelléki zsványások. A vidékiségi tünetei — megannyi gondolat, hívó szó a látélettól a változtatásig (a kortörténeti dokumentumnak is nagyszerű Illyés Gyula-inter-

jú címét kölcsönvéve) szándékával és igényes bátorsággal. Mert szerintük szociográfiát írni — a régi római mondás mintájára — feltétlenül szükséges dolog, ki-váltképp annak, aki úgy érzi, hogy életbevágóan fontos felismerésekre jutott. Ezzel ugyanis javíthatók az előbbrehaladás feltételei és a kormányzás gondolái is a legfontosabb közgondok és gondolatok szférájában kerülhetnek. „Miközben a homoki földművelés, a tanyás gazdálkodás, az élelmiszeripar-telepítés és a városiasodás gyakorlati feladataival birkózott a város és a megye, párhuzamosan jelenetek meg a tanyarendszerrel, a homoki gazdálkodással, az iparosodással és a városiasodással foglalkozó szociológiai és szociográfiai monográfiák, riportkötetek. Ugyanakkor megrendezték Kecskeméten az első országos szociográfiai konferenciát, és az első országos tanyavítát. Jól járt így a megye is, az irányítás is, a társadalmi gondolkodás is, az irodalom is.” — írta

1973-ban Székelyhídi Ágoston.

Az antológia nemcsak a múlttal foglalkozik, de gondolkodik a jövőjéről is. A munkatársak egy csoportja — köztük Balázs József, Beke György, Jöcsik Lajos, Páskándi Géza, Tornai József, Zoltán Zoltán — a szerkesztőség körkérésére adott vallomásaiban beszél erről. „Azt tapasztalom, hogy az emberek sokkal jobban érdeklődnek a saját helyzetük összefüggéseire való ráébredésért, s annak többretergű körülményeire, mint gondolnánk. S alighanem a folyóirat kötelessége az is, hogy a társadalomról való gondolkodás igényét folyamatosan fejlessze.” A Forrás egyik írófelfedezettje, Balázs József szavai a lényegre utalnak. Az antológia a bizonyosságra, hogy ebből sok minden teljesült már eddig is. Kívánjuk és várjuk, hogy a Forrás hí krónikása és kálauza maradjon a Duna-Tisza völgyében — Illyés Gyula szép megfogalmazása szerint — az élet szakadatlan teljesebbé akarásának.

Pálréti Ágoston

„Pipáján se tűrte a kétfejű sast...”

A Petőfitelepi Klub könyvtárban érdekes kiállítás nyílik május 11-én, pénteken — ebből az alkalmából készült az alábbi beszélgetés.

— Gyevi Balogh Pista bácsi vett egy tájképpipát valami Rostás nevű százholdas paraszttól négy napi dolgozért. Eleinte örült a verejtéken szerzett jószágnak, de egy idő után úgy érezte, olyan keserű füst jön abból, akár az epe. Nosza addig reszelt, csiszolgatta a két nyűvest címerestől, míg el nem koptak. Ettől csak úgy emlegették Gyevi Baloghót, mint aki „a pipáján se tűrte a kétfejű sast”.

— Csak Gyevi Balogh Pista bácsiról tud pipás történetet kedves Varsányi Péter?

— Nem, nem. Emlékeztében élnek Sömmi Kis atyám szertartásos mozdulatai, vagy a mondás Ficsór Mérges Mártonról, amit ma is gyakran idéznek Hódmezővásárhelyen a házastárs asszonyoknak: „Elfűstöllek a háztul, mint Ficsór Mérges a feleségit!” Eszembe jut Pipás Kabai Ferus apó testamentuma is, aki a csikófős pipáját Ferkó fiára, a csizmaszárast meg Sándorra hagyta.

— Az ön édesapja készi-

tett utoljára cseréppipát Hódmezővásárhelyen. Ez az alapja a pipákhoz való vonzódásának?

— Csak részben. Édesapám nyugdíjba vonulásáig „gö-löncsér”, azaz fazekas volt, aki mellékesen foglalkozott cseréppipa-készítéssel. Számomra a pipa nem a szennvedély kiélésének az eszköze, hanem néprajzi tárgy, amely elődeink életének gazdag változatokban előforduló kisértője volt évszázadokon keresztül. Az elmúlt években ehhez, a nem termelő használati eszközökhöz kapcsolódó ismereteket, szokásokat gyűjtöttem.

— Ízes történetét öröklag elhallgatná az ember, hiszen, mint cseppben a tenger, a pipázás szertartásában benne van a népi élet ezernyi színtelje.

— Valóban. Épp ezért nagyon örültem, hogy a Móra Ferenc Múzeum pipagyűjteményéből vándorkiállítást rendezett és a pipákat, pipázásokat, a pipások „készségét” (a segédeszközök, a tapló, kovakók, szurkáló, piszkáló stb.) bemutató tárlók és tablók mellett beszélgethetek az érdeklődőkkel.

Mint e sorok írójával is, aki Varsányi Péter szavait feljegyezte:

Eszik Zoltán

Molnár Zoltán

A vereség

15.

Mert férfilógikával kétségtelenül ő sem találta túlságosan indokoltak, hogy csak úgy elindul, közvetlenül szülés előtt, bele a világba, s kijön egészen ide, ahol éppen sokkal mássabb helyzet is lehetne. Hiszen pusztán véletlen, hogy nem a leghevesebb ütközet kellős közepébe cseppent... Na de hát ezt most mégsem kérdezheti meg. Majd talán egyszer, amikor minden túl lesznek. Most már csak így kell ezt a helyzetet elfogadni, ahogy van. Idejött, itt akar lenni mellette. Mellette akar lenni, amikor szül. Hát ez éppen érthető is. Bár az, hogy megérezni mit kell ezen? Megérezte, hogy neki most ide kell jönnie... istenem, ez már olyan asszonyi dolog.

Letörülgette a homlokát, s félre is húzódott, mert a bába bejött a teával.

— Így ni, nem szabad többet. — Letette a bögrét az asztalra.

Most egy kicsit megint nyögdecselt, s megint erősebben szorította András kezét. No hiszen, nem olyan nagy baj; állta.

— Most már ez nem lesz nagyon fájdalmas — nyugtatta meg őket a bába. — Nemsokára megint aludhatunk is egyet. Nem is árt, mert kell majd az erő azutánra. Hiszen a java még hátra van.

S valóban, mintha megint aludtak volna, Aranka az ágyon, András a széken, a bába a kanapén.

Az éjszaka csendes volt. Bár valahol a csendes éjszaka mélyén András sejtett valami nyugtalanságot.

A lánccáról elengedett kutya morgott, nyöszörgött, néha kaparta a kerítést. A tyúkok többször is felriadtak az ólban, behallatszott rémült kotyogásuk. Lovak nyerítettek fel álmukban. Csupán fegyverzaj nem hallatszott.

Lehet, hogy valóban Debrecenig szaladt az ellenség? S holnap csak szépen utána kell majd gyalogni? Ezek a lovasok meg Igarban, ezek csak olyan utóvédek, felderítők...?

Máskor nem szokott a háborúról álmodni. Most meg, éppen ezen az ágyúörgés nélküli éjszakán, ahogy egy kicsit is elnyomta az álom, már rögtön harcolt is... De ál-mában összekeveredett benne a két háború.

Feküdt a tüzelőállásban... s évek óta halott bajtársak feküdtek mellette, akik még kint estek el, valahol a volhiniai mocsarakban... Azután meg gyönyörű erdők, hegyek között támadtak, talán Losonc és Zólyom között... ám furcsamód megint együtt ezekkel a régen halottakkal. Folkusházyt szidták, a dandárparancsnokot, aki, lám, nem sokba veszi a vöröskatonák életét... De hogyan szidhatta őt Bagi Dani, aki még tizenötben esett el? Káromkodott, földhöz verte a rohamsisakját, és sírva panaszkodott, hogy ezek fognak minket elárulni...

Úgy sajnálta most almában ezt a derék Bagi Danit, hogy ő maga is majdnem sírva fakadt. Vagy talán éppen ő maga volt az, aki sírt?... De közben bevonultak Zólyomba, és Aranka is ott menetelt a macskaköves zólyomi utcán, már gyerekekkel a karján. Mikor szülte meg a gyermeküket, Aranka?... Ó, amíg te aludtál, én már meg is szültem; tudtam, hogy nagyon fog örülni, ha itt lehet velünk ezen a tüntetésen...

Mert akkor meg már nem is lehetett tudni, hogy Zólyom-e még ez, vagy a Rákóczi út, vagy egy teljesen ismeretlen, idegen város? Nagy, szürke házak voltak, és minde-

nütt zászlókat lobogtattak az ablakokból. Virágokat is dobáltak: ősi rózsát meg vörös szegfűt. Egyszerre mind a kettőt: ősi rózsát is, meg szegfűt is. Am Bagi Dani még most is sírt, a nagy öröm közepette is, vitte szíjón lógatva a véres rohamsisakját, és káromkodott, és sírt... istenem, ezt azért halottaktól nem is lehet annyira zokni venni...

Hanem az Astoria ablakából derékig kihajolt Stamm-ler Frici, és lekiáltott neki a tömegbe: Ebresztő, András, jönnék...! És akkor tudta, hogy most már neki fel kell ébrednie, és fel is ébredt.

Aranka most olyan jó nyugodtan, mélyen aludt. Csak akkor riadt fel, amikor ő már a derékszíját csatolta.

— András!

Nyúlt is utána, mint a kisgyerek, akitől elvettek valamit, repkedtetve az üresen maradt ujjait.

— El kell mennem, Aranka.

— Ne menj el, András!

— Mit csináljak, katona vagyok.

— De hiszen most már nemsokára elkezdődik. Érzem. Azt akarom, hogy mellettem légy.

Odament, odadugta hozzá az arcát.

— Kérek engedélyt, hogy visszajöhessek. Azonnal kérek engedélyt. De most oda kell mennem.

— Isteneim, isteneim...

— Jól van, na, hát jól van, hallgass rám, kedvesem, Arankám, hiszen mondom, hogy nemsokára visszajövök.

De Aranka sírt. Sehogyan sem bírta már visszatartani a sírást.

— Aranka, Aranka, mit csináljak? Ez a mi hadseregünk, és én katona vagyok.

— Jól van — mondta akkor Aranka. — Menj csak, hiszen nem is azért sírok. Teneked el kell menned, hát elmegy. Ennekem meg sírni kell, hát sírok.

Felegyenesedett, sóhajtott.

(Folytatjuk.)